

Sygn. akt III AUa 558/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SA Małgorzata Pasek
Protokolant: st. sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 1 października 2015 r. w Lublinie

sprawy R. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji R. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 6 maja 2015 r. sygn. akt IV U 1301/14

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Elżbieta Gawda Elżbieta Czaja Małgorzata Pasek

Sygn. akt III AUa 558/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 29 października 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił R. C. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy wskazując, że ubezpieczony, u którego lekarz orzecznik ustalił istnienie częściowej niezdolności do pracy do 31 lipca 2016 r., a która powstała w dniu 25 czerwca 2012 r., w okresie dziesięciu lat przed powstaniem niezdolności do pracy i przed zgłoszeniem wniosku o rentę udowodnił jedynie 2 lata, 2 miesiące i 12 dni okresów ubezpieczenia.

Odwołanie od decyzji złożył ubezpieczony wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu odwołania wskazał, że w jego ocenie istniejąca choroba ma związek z wypadkiem w dniu 13 września 2002 r. Negatywne konsekwencje tego zdarzenia skutkowały powstaniem u niego choroby, dlatego jako data powstania niezdolności do pracy powinna być przyjęta data wypadku tj. 13.09.2002 r. Wówczas miał ukończone 21 lat i mając udowodniony okres ubezpieczenia w wymiarze ponad 2 lat spełnia przesłanki do nabycia renty z tytułu niezdolności do pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 27 czerwca 2014 r. oddalił odwołanie.

Od wyroku apelację wniosł ubezpieczony, zarzucając naruszenie prawa materialnego i wskazując, że błędnie została ustalona data powstania u niego częściowej niezdolności do pracy na 25 czerwca 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 30 października 2014r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. W wytycznych zawartych w uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny zalecił przeprowadzenie postępowania dowodowego w celu ustalenia daty powstania u skarżącego niezdolności do pracy oraz w celu ustalenia, czy spełnia on przesłanki do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Ponadto, zgodnie z zaleceniami Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy powinien odnieść się do znajdujących się w aktach sprawy orzeczeń o stopniu niepełnosprawności R. C., zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem przy ocenie zdolności do pracy nie można pomijać orzeczenia stwierdzającego umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 6 maja 2015 roku oddalił odwołanie.

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia:

R. C. w dniu 21 sierpnia 2013r. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z wnioskiem o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz Orzecznika ZUS w orzeczeniu z 5 września 2013r. ustalił, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy do 31 lipca 2016r., a niezdolność do pracy powstała w dniu 25 czerwca 2012r. i istniała na dzień 21 maja 2013r.

Komisja Lekarska ZUS w orzeczeniu z 21 października 2013r. uznała ubezpieczonego za częściowo niezdolnego do pracy do 31 lipca 2016r., przy czym za datę powstania niezdolności do pracy uznała dzień 25 czerwca 2012r.

Przyjmując datę powstania częściowej niezdolności do pracy stwierdzoną przez Komisję Lekarską ZUS organ rentowy ustalił, że dziesięcioleciu przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę, czyli w okresie od 21 sierpnia 2003r. do 20 sierpnia 2013r. oraz w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy, czyli w okresie od 25 czerwca 2002r. do 24 czerwca 2012r. ubezpieczony udowodnił okres ubezpieczenia w wymiarze 2 lata, 2 miesiące i 12 dni, w tym okresy składkowe w wymiarze 1 rok, 7 miesięcy i 24 dni i okresy nieskładkowe (ograniczone do 1/3 okresów składkowych) w wymiarze 6 miesięcy i 18 dni, zamiast wymaganych przez ustawę co najmniej 5 lat. Mając na uwadze powyższe ustalenia, zaskarżoną decyzją z 29 października 2013r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Zespół biegłych w składzie psychiatra, psycholog i ortopeda w opinii rozpoznali u ubezpieczonego schizofrenię prostą oraz stan po złamaniu kompresyjnym kręgu piersiowego stwierdzając, że stan psychiczny ubezpieczonego powoduje, że jest on niezdolny do pracy, przy czym niezdolność ta istniała od 13 lutego 2003 r., jednocześnie biegli stwierdzili, że wg stanu na datę ich badania ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy w stopniu częściowym – jak to ustaliła Komisja Lekarska ZUS - ale w stopniu całkowitym, przy czym za datę powstania całkowitej niezdolności do pracy biegli wskazali datę badania ,tj. 17 lutego 2014r. Biegli wskazali, że od 2003r. występują u ubezpieczonego zaburzenia psychiczne, które początkowo kwalifikowane były jako zaburzenia adaptacyjne. Od 2008r. jest on leczony z rozpoznaniem zaburzeń schizotypowych, a ostatnio z rozpoznaniem schizofrenii prostej lekoopornej. W badaniu psychiatrycznym i psychologicznym biegli stwierdzili objawy psychopatologiczne pod postacią sensytywności, urojeń

prześladowczych, dziwaczkich i niedostosowanych zachowań oraz objawów ubytkowych schizofrenii pod postacią zubożenia emocjonalnego, stopienia afektywnego, spadku aktywności celowej i zainteresowań, apatii. W ocenie biegłych ubezpieczonego występuje deterioracja stanu psychicznego. Ubezpieczony bez większych trudności zdobył wykształcenie wyższe, a obecnie nie jest w stanie wykonywać prostych prac fizycznych.

Biegli psychiatra oraz psycholog w opinii uzupełniającej sprecyzowali swoje stanowisko stwierdzając, iż częściowa niezdolność do pracy istniała u R. C. od 13 lutego 2003 r. Na podstawie zaś badania przeprowadzonego w dniu 17 lutego 2014 r., biegli uznali ubezpieczonego od daty wskazanego badania (tj. od 17.02.2014 r.) za całkowicie niezdolnego do pracy z przyczyn psychiatrycznych. Biegli wskazali, iż przyczyną zaistniałej rozbieżności pomiędzy uzupełnieniem a wydaną opinią z dnia 17 lutego 2014 r. była pomyłka.

Ubezpieczony urodził się w dniu (...) Stwierdzona u ubezpieczonego częściowa niezdolność do pracy powstała od dnia 13.02.2003 r., a zatem w wieku 22 lat, 3 miesiące i 22 dni, czyli powyżej 22 lat. Ubezpieczony ma wykształcenie wyższe – tytuł magistra w zakresie pedagogiki uzyskał w dniu 2 lipca 2005r. Ubezpieczony udowodnił z całego okresu ubezpieczenia okres składkowy w wymiarze: 1 rok, 9 miesięcy i 11 dni jako okres zatrudnienia (od 04.07.2002 do 31.10.2002, od 02.07.2004 do 05.09.2004, od 01.10.2010 do 28.02.2011, od 16.08.2011 do 30.09.2011, od 03.10.2011 do 25.06.2012 r.) i nieskładkowy z ograniczeniem do 1/3 okresu składkowego w wymiarze 7 miesięcy i 4 dni, co daje łącznie 2 lata, 4 miesiące i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd podniósł, że zgodnie z art.57 ust.1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r., Nr 153, poz.1227 ze zm.) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: jest niezdolny do pracy, ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy, a niezdolność do pracy powstała w czasie zatrudnienia, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia, przy czym ostatniego wymogu nie stosuje do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

W myśl art.58 ust.1 pkt 3 ustawy warunek posiadania okresu składkowego i nieskładkowego uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 3 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 lat.

W celu zachowania czasowego związku niezdolności do pracy z tytułem ubezpieczeń rentowych wprowadzono zasadę, że wymagany okres składkowy i nieskładkowy musi przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku rentowego lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (art. 58 ust. 2). Ten dodatkowy warunek dotyczy wyłącznie okresu pięcioletniego, wymaganego od osób, u których niezdolność do pracy powstała powyżej 30 -ego roku życia. U pozostałych osób wymagany okres składkowy i nieskładkowy oblicza się z całego okresu aktywności zawodowej.

Zgodnie zaś z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS niezdolność do pracy musi powstać w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-3, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Nie ma konieczności spełnienia tego warunku przez ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. U ubezpieczonego niezdolność do pracy powstała od 13 lutego 2003 r., w więc przed upływem 18 miesięcy od ustania okresu ubezpieczenia (tj. od 31.10.2002 r.).

Sąd Okręgowy dopuścił dowód z uzupełniającej opinii psychiatry oraz psychologa celem ustalenia, od kiedy ubezpieczony stał się niezdolny do pracy oraz wyjaśnienia rozbieżności wniosków opinii i jej uzasadnienia. W opinii uzupełniającej biegli stwierdzili, że R. C. jest częściowo niezdolny do pracy od 13 lutego 2003 r., zaś od 17 lutego 2014 r. całkowicie niezdolny do pracy z przyczyn psychiatrycznych. Sąd obdarzył wiarygodnością dowód z opinii biegłych z uwagi na to, iż sporządziły ją osoby posiadające specjalistyczną wiedzę z zakresu dziedzin, na które choruje ubezpieczony. Ponadto, wnioski płynące z opinii biegłych znajdują potwierdzenie w wydanym przez (...) do Spraw

Orzekania o Niepełnosprawności w S. orzeczeniu o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ubezpieczonego z dnia 15 lipca 2008 r.

Sąd przyjął wnioski płynące z opinii biegłych uszczegółowione w opinii uzupełniającej za miarodajne do ustaleń w sprawie. Powyższe powoduje, że nie została spełniona przesłanka z art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS tj. ubezpieczony nie udowodnił 3 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Ubezpieczony nie spełnia również warunku określonego w art. 58 ust. 3 w/w ustawy tzn. nie został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej (data zgłoszenia do ubezpieczenia 04.07.2002 r.).

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art.477¹⁴ §1 k.p.c. Sąd odwołanie ubezpieczonego oddalił.

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca zarzucając:

- naruszenie przepisów materialnego wnosząc o zmianę wyroku i przyznanie prawa do renty. Skarżący podnosi, że sąd I instancji nie zrealizował wytycznych zmierzających do przeprowadzenia postępowania dowodowego w celu ustalenia daty powstania niezdolności do pracy. Wnioskodawca zarzuca, że Sąd nie odniósł się do okresu 13. 09. 2002 – 12. 02. 2003, dotyczącego okresu od dnia wypadku do upływu 182 dni zwolnień lekarskich, co jego zdaniem świadczy o niezdolności do pracy. Zdaniem skarżącego dołączona do odwołania karta informacyjna wskazuje, że dzień zaistnienia choroby to dzień wypadku - 13. 09 2002 roku , i od tej daty powstała niezdolności do pracy, która trwała bez przerwy. Dalej skarżący wywodzi, że skoro niezdolność powstała w wieku 21 lat, to o przy potwierdzonym ponad dwuletnim okresie ubezpieczenia spełnia wszystkie przesłanki do nabycia renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje. Apelacja wnioskodawcy jest zasadna . Zachodzi konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, bowiem Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy.

Przedmiotem kontroli Sądu w niniejszej sprawie była zasadność odmowy przyznania wnioskodawcy renty z tytułu niezdolności do pracy. Sporną kwestią była data powstania u wnioskodawcy częściowej niezdolności do pracy.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd nie zrealizował wytycznych zawartych w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 30. 10. 2015 roku. Przeprowadzone postępowanie dowodowe ograniczające się do przeprowadzenia 3 zdaniowej uzupełniającej opinii biegłych lekarzy opartej jedynie na ponownej analizie akt, nie odpowiada w żadnej mierze wymogom dokładnego wyjaśnienia sprawy. W opinii uzupełniającej biegli określili datę powstania częściowej niezdolności do pracy, nie uzasadniając w żadnej mierze zajętego stanowiska. Biegli wskazując odmienną datę niż w opinii głównej wskazali jedynie, że nastąpiło to na skutek omyłki.

Zdaniem biegłych częściowa niezdolność do pracy istniała od 13.02. 2003 roku. Brak jest jakichkolwiek argumentów na poparcie tej tezy. Wnioskodawca już w złożonym odwołaniu jak też w toku procesu konsekwentnie wskazywał, że w jego ocenie istniejąca choroba ma związek z wypadkiem zaistniałym w dniu 13 września 2002 r. Podnosił, że negatywne konsekwencje tego zdarzenia skutkowały powstaniem u niego choroby, i jako powstanie niezdolności do pracy powinna być przyjęta data wypadku tj.13.09.2002 roku, co ma decydujące znaczenie, bowiem był wówczas w wieku 21 lat i mając udowodniony okres ubezpieczenia w wymiarze ponad 2 lat spełniałby przesłanki do nabycia renty z tytułu niezdolności do pracy.

W tym stanie rzeczy obowiązkiem sądu i biegłych było odniesienie się do tych okoliczności, zważywszy także na podnoszoną przez wnioskodawcę okoliczność korzystania przez niego ze zwolnień lekarskich w tym wcześniejszym okresie czasu. Dokładne wyjaśnienie tej okoliczności, jak również zakres działania Sądu z urzędu powinno nastąpić z uwzględnieniem schorzenia jakim dotknięty jest wnioskodawca, (obecnie zdaniem biegłych jest on całkowicie niezdolny do pracy z przyczyn psychiatrycznych), oraz prowadzenia istotnej dla niego sprawy samodzielnie (bez pomocy pełnomocnika).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy, mając na względzie powyższe rozważania, ustali istotne dla sprawy okoliczności. Przy ustalaniu daty powstania częściowej niezdolności do pracy niezbędne jest odniesienie się do okresu pomiędzy 13 września 2002 r., a datą przyjęcia wnioskodawcy do szpitala w dniu 13 lutego 2003 roku, z uwzględnieniem okoliczności korzystania w tym okresie ze zwolnień lekarskich, co łączy się z potrzebą ustalenia i zażądania dostępnych dowodów leczenia z tego okresu czasu. Niezbędnym jest również zobowiązanie organu rentowego do dokładnego wyliczenia całego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy. Wydając bowiem zaskarżoną decyzję organ rentowy przyjął datę powstania częściowej niezdolności do pracy stwierdzoną przez Komisję Lekarską (25 czerwca 2012 roku). Przy przyjęciu tej daty wskazywał że w dziesięcioleciu przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę, czyli w okresie od 21 sierpnia 2003r. do 20 sierpnia 2013r. oraz w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy, czyli w okresie od 25 czerwca 2002r. do 24 czerwca 2012r. ubezpieczony udowodnił okres ubezpieczenia w wymiarze 2 lata, 2 miesiące i 12 dni, w tym okresy składkowe w wymiarze 1 rok, 7 miesięcy i 24 dni i okresy nieskładkowe (ograniczone do 1/3 okresów składkowych) w wymiarze 6 miesięcy i 18 dni.

Jak słusznie zauważył Sąd I instancji, dodatkowy warunek przypadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku rentowego lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (art. 58 ust. 2) dotyczy wyłącznie okresu pięcioletniego, wymaganego od osób, u których niezdolność do pracy powstała powyżej 30-ego roku życia. U pozostałych osób wymagany okres składkowy i nieskładkowy oblicza się z całego okresu aktywności zawodowej.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.